

شکل‌گیری و اداره تولیت جدید حرم حسینی

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ عبدالمهدی کربلایی

درآمد

در بخش غربی صحن مطهر امام حسین (ع) در دو نوبت نماز به امامت حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ عبدالمهدی کربلایی برپا می‌شود. پس از نماز، شیخ رو به جمعیت می‌نشیند و پذیرای بسیاری از آنان است. صفا و تواضع در ارتباط تولیت حرم با مردم مشهود است. شیخ عبدالمهدی کربلایی که امامت شهر کربلا را نیز عهده‌دار است، در دفتر تولیت حرم پذیرای ما شد. این دفتر در بخش شمال غربی صحن قرار داد. هماهنگی آسان و پذیرایی بی‌تکلف و صمیمی ایشان، مصاحبه روانی را برای ما فراهم آورد که تقدیم می‌شود. لازم است از همکاری اعضا و کارکنان دفتر تولیت حرم حسینی و نیز از آقای محمد حسین خوشنویس برای ترجمه و تنظیم این مصاحبه تشکر شود.

«تحریریه»

فرهنگ زیارت: ضمن سپاس از تلاش‌های جدی شما و همکارانتان در اداره حرم حسینی (ع)؛ بفرمایید که از چه سالی مسئولیت تولیت حرم را پذیرفتید؟

کربلایی: بسم الله الرحمن الرحيم؛ زمانی که نیروهای اشغالگر آمریکایی وارد شهر مقدس کربلا شدند، نسبت به آستان مقدس امام حسین (ع) احساس خطر کردیم. احتمال می‌رفت که نسبت به قبر شریف تعرضی داشته باشند و همچنین احتمال می‌رفت بعضی‌ها برای دفاع از خود به داخل حرم آمده و در حرم امام حسین (ع) ایجاد درگیری و زد و خورد بشود. با هم‌فکری چند تن از مؤمنین به این نتیجه رسیدیم که یک دیوار انسانی به دور حرم مقدس ایجاد کنیم و تا جایی که ممکن است، مانع ورود اشغالگران و تانک‌ها و هواپیماهای‌شان به فضای شهر کربلا بشویم. صدها نفر از مؤمنین به دور حرم مطهر جمع شدند، تا جایی که نمازهای جماعت ظهر و عصر

و مغرب و عشاء، خارج از صحن حرم برگزار می‌شد و درب‌های حرم بسته باقی می‌ماند و فقط کلیددار حرم و تعدادی از خدمه داخل حرم بودند و تمام درب‌ها بسته بود. این وضع سه روز ادامه داشت، تا وقتی که با کلیددار سابق حرم صحبت شد اجازه دهد درب‌های حرم باز شود. آن قدر به کلیددار فشار آوردیم که خود او به خدمه داخل حرم دستور داد تا درب‌های حرم باز شود و کلیددار نیز خود بعداً از عراق فرار کرد. درب‌های حرم که باز شد، با گروهی از مؤمنین وارد حرم شدیم و سعی کردیم تا امور حرم و بلکه کل شهر کربلا را سامان‌دهی کنیم. می‌دانید که در آن روزها دولت وقت کاملاً سقوط کرده بود و همه خدمات شهری تعطیل شده بود و ما سعی کردیم تا با همکاری تعدادی از مؤمنین برخی از خدمات را به شهر کربلا برگردانیم و نیز با هماهنگی با مدیران ادارات قرار شد تا زندگی عادی به شهر کربلا برگردد. این وضع یکی دو ماه برقرار بود تا این‌که حالت عادی به ادارات دولتی و خدمات شهری برگشت و ما نیز با همکاری تعدادی از مؤمنین به اداره امور حرم مشغول بودیم. چند ماهی گذشت و صحبتی با شیخ جلال‌الدین صغیر، مسئول اوقاف در بغداد و همین‌طور مشورتی با مراجع بزرگوار شد تا این‌که حکمی از طرف شیخ جلال‌الدین صغیر و فتوایی از مراجع بزرگوار، آیت‌الله سیستانی، آیت‌الله حکیم، آیت‌الله فیاض و آیت‌الله شیخ بشیر نجفی صادر شد که من و سید احمد صافی و آقای طباطبایی (از نوادگان صاحب ریاض) متولی حرمین شریفین یعنی حرم امام حسین (ع) و حرم ابوالفضل العباس (ع) بشویم. یک گروه سه نفری شکل گرفت و ما به اداره امور حرمین شریفین پرداختیم تا این‌که آقای طباطبایی فوت کرد و من و آقای سید احمد صافی همچنان متولی حرمین شریفین بودیم. پس از مدتی

مجلس نمایندگان تشکیل شد و قانونی برای سامان بخشی به اداره امور عتبات مقدسه به تصویب رسید که کارها را تنظیم می‌کرد و به این وسیله، از طرف اوقاف شیعی آن زمان، من برای تولیت حرم امام حسین (ع) تعیین شدم و سید احمد صافی نیز برای تولیت حرم ابوالفضل العباس انتخاب شد و در این میان، افراد دیگری نیز برای کارهای گوناگون گمارده شدند و گذشت تا به این وضع موجود رسید.

فرهنگ زیارت: آیا مرجعیت هم نقشی در انتخاب شما داشت؟

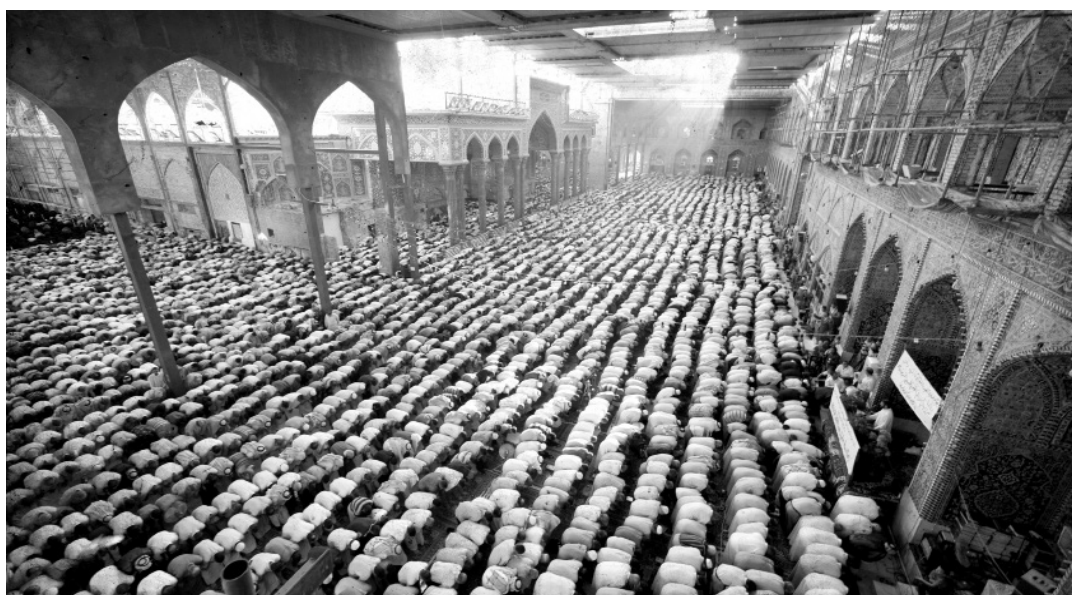
کربلایی: بله، در قانون پیش‌بینی شده بود متولی حرم‌های مقدس امام حسین (ع) و ابوالفضل (ع) و همین‌طور حرم امیرالمؤمنین علی (ع) و حرم کاظمین (ع) که توسط رئیس اوقاف شیعی انتخاب می‌شد، می‌بایست به تأیید مرجع بزرگوار، آیت‌الله سیستانی برسد؛ اگر موافقت می‌کرد، آن شخص انتخاب می‌شد و اگر ایشان موافقت نمی‌کرد، آن شخص تعیین نمی‌شد. الان انتخاب تولیت برای حرم‌های مقدس، منوط به نظر مرجع اول شیعه در عراق است.

فرهنگ زیارت: دوره این تولیت چند ساله است؟

کربلایی: مدت هر دوره، سه سال است و دوره اول تولیت ما تمام شده و اکنون برای بار دوم، یک دوره سه ساله جدید، تمدید شده است.
فرهنگ زیارت: آیا نماز جمعه به امامت شما برگزار می‌شود؟
کربلایی: بله، البته به ترتیب، یک هفته توسط من و یک هفته توسط سید احمد صافی اقامه می‌شود.

فرهنگ زیارت: محل نماز جمعه کجاست؟

کربلایی: در صحن حرم امام حسین (ع)؛ چون نماز جمعه‌ای که دولت و رسانه‌های گروهی به

آن اهمیت زیادی می‌دهند، نمازی است که در حرم امام حسین (ع) اقامه می‌شود. یک جمعه من و یک جمعه آقای صافی نماز را اقامه می‌کنیم.

فرهنگ زیارت: این تغییرات در حرم، محسوس و جدید بوده است؛ برنامه‌های آینده شما چیست؟

کر بلائی: کارهای ما در حرم، فقط کارهای عمرانی نیست؛ بلکه به نظر ما، حرم مطهر در واقع مرکز انتشار اندیشه و فکر حسینی است و بنابراین باید فعالیت‌های فرهنگی، فکری، قرآنی و علمی باشد. علاوه بر کارهای عمرانی و پیشرفت و توسعه و کارهای خدماتی، اکنون ما در خدمات عمومی بیرون از حرم نیز کارهایی انجام داده‌ایم و خدمات ما فقط مخصوص خود حرم

نبوده است. پروژه‌های خدمات عمومی و سرویس‌های بهداشتی که خود خدمتی بس مهم بوده و قبلاً یا نبوده و اگر هم وجود داشته، بسیار ناچیز بوده است. پروژه‌ای نیز در کنار درب قبله است. همچنین «مجمع سفیر حسین» و سایر پروژه‌ها، مثل پروژه‌ای که در خیابان شهر است و پروژه «مدینه زائرین» که در مسیر حله است؛ این پروژه‌ها دارای خدمات عمومی مثل بخش‌های مربوط به امور پزشکی و بهداشتی، حمام و خدمات مربوط به سلامت افراد است. اکنون مجمع سفیر حسین مانند یک بیمارستان فعالیت پزشکی و بهداشتی دارد. همچنین به نقل و انتقال زائرین نیز اندیشیده‌ایم. ما در حرم فعالیت‌های بزرگ قرآنی داریم. مراسم قرآنی و مراسم‌های جهانی در

قانونی برای سامان بخشی به اداره امور عتبات مقدسه به تصویب رسید و به این وسیله، از طرف اوقاف شیعی آن زمان، من برای تولیت حرم امام حسین (ع) تعیین شدم و سید احمد صافی نیز برای تولیت حرم ابوالفضل العباس انتخاب شد. الآن انتخاب تولیت برای حرم‌های مقدس، منوط به نظر آیت الله سیستانی، مرجع اول شیعه در عراق است.

حرم برگزار می‌کنیم. یک شبکه ماهواره‌ای نیز به نام «شبکه کربلا» که تابع حرم است، راه‌اندازی کرده‌ایم.

فرهنگ زیارت: چند وقت است که این شبکه ماهواره‌ای تأسیس شده است؟

کربلایی: تقریباً شش ماه از تأسیس آن می‌گذرد.

فرهنگ زیارت: آیا برنامه ۲۴ ساعته دارد؟
کربلایی: خیر، فعلاً هشت ساعت در روز برنامه دارد و در برخی از مناسبت‌ها مثل اربعین، هم صبح برنامه دارد و هم شب.

فرهنگ زیارت: فقط به زبان عربی؟

کربلایی: بله، فقط به زبان عربی است. الآن رادیویی هم داریم که تابع حرم است و مناطق مختلفی مثل بغداد، نجف و حله از برنامه‌های آن استفاده می‌کنند. این‌ها فعالیت‌های متنوعی است که داریم. مسابقاتی حتی برای کودکان برگزار می‌کنیم تا فرهنگ حسینی منتشر شود. فعالیت‌هایی نیز برای حمایت سیاسی از حکومت عراق داریم. با تحلیل‌گران مختلف سیاسی ملاقات می‌کنیم تا از وضع جدیدی که در عراق پیدا شد، حمایت کنیم. فعالیت‌های ما منحصر به خود حرم نیست؛ بلکه تلاش می‌کنیم تا وحدت را در عراق حفظ کنیم و عراق را از فتنه‌های طایفه‌ای دور نگه داریم و این هدف به‌وسیله ارتباط با برادران اهل سنت و مسیحیان و دیگر تحلیل‌گران سیاسی در عراق امکان‌پذیر است.

فرهنگ زیارت: شما چه موضعی دارید؟

کربلایی: نماز جمعه‌ای که در حرم امام حسین (ع) برگزار می‌شود، بسیار مهم است. مسئولین به آن گوش فرا می‌دهند. مردم نیز به طور فعال در آن شرکت می‌کنند؛ چرا که در خطبه‌ها، مسائل سیاسی روز مطرح می‌شود و موضع سیاسی ما در آن‌جا روشن می‌گردد. بنابراین رسانه‌های گروهی به فعالیت‌های حرم امام حسین (ع) بسیار اهمیت می‌دهند. فعالیت‌ها گاهی مربوط به داخل حرم و گاهی مربوط به خارج حرم است. افزون بر کمک به فقرا و نیازمندان و بیماران، اکنون دو مدرسه دینی ساخته‌ایم و ساختن مدرسه مخصوص ایتام نیز در ضمن این فعالیت‌ها می‌باشد.

فرهنگ زیارت: آیا این مدارس تحت اشراف حرم است؟

کربلایی: بخشی تحت اشراف حرم و بخشی هم تابع نمایندگی دفتر آیت‌الله سیستانی است و ما در فکر ساختن مدارس بزرگ‌تری نیز هستیم.

فرهنگ زیارت: چرا برنامه‌های فرهنگی حرم فقط به زبان عربی است، با این که زوار از نقاط مختلف دنیا هستند؟

کربلایی: می‌دانید که امکانات فنی ما خیلی پیشرفته نیست و این خود مشکلی است که ما هم از آن رنج می‌بریم. این سائیتی هم که داریم، به دو زبان انگلیسی و عربی است و مجله‌ای هم که تابع حرم است و ما منتشر می‌کنیم به زبان انگلیسی است و می‌دانید امکانات فنی موجود در کربلا در سطحی نیست که سائیت‌های اینترنتی به زبان‌های متعدّد ایجاد شود. ممکن است در آینده، کم‌کم این امکانات نیز فراهم شود.

فرهنگ زیارت: مقامات و مزارات در کربلا فراوان است؛ برنامه شما برای مدیریت و تأیید اصل صحت و سقم این مقامات چگونه است؟

کربلایی: رسیدگی به این مقامات در صلاحیت ما نیست. می‌دانید که در عراق وضع قوانین مربوط به این امور و حتی تأسیس برخی مؤسّسات نیز شروع شده است. آن چه در صلاحیت ماست، اداره حرم امام حسین (ع)، تل زینبیه و خیمه‌گاه امام حسین (ع) است. مزارات زیر نظر اداره‌ای است که اوقاف شیعی تأسیس کرده و به نام «اداره مزارات شیعه» می‌باشد و این مقامات نیز در صلاحیت آن اداره است و ما حق نداریم در امور آنها دخالت کنیم؛ چون چه بسا جنبه تاریخی داشته باشد و نیاز به محققین تاریخ دارد که بررسی کنند که این مقامات و مزارات مستند تاریخی دارد یا نه. البته بخش فرهنگی - علمی حرم امام حسین (ع) دارای فعالیت‌های مختلفی است؛ فعالیت‌هایی در بخش کتابخانه و فراهم کردن کتاب‌ها و منابع مهم برای طلاب و دانشجویان و همه فرهنگیان، فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی در بخش تألیف کتاب در موضوعات مختلف. چند کتاب نیز تألیف شده، البته در سطح فهم عموم مردم و فعالیت در بخش کتاب‌های خطی و کتابخانه رایانه‌ای این بخش که شما سؤال می‌کنید، مربوط به تحقیقات تاریخی است و زیرمجموعه‌ی فعالیت‌های ما نیست.

فرهنگ زیارت: ما شنیده‌ایم و خوانده‌ایم که برخی

اماکن و مقاماتی بوده‌اند که الآن نمی‌بینیم؛ آیا برنامه‌ای دارید که این مقامات را تجدید بنا کنید یا تابلوهایی نصب کنید که نشان دهد این مکان، چه مقامی است؟

کربلایی: بله، برخی مقامات را تجدید بنا کرده‌ایم؛ ولی دقیقاً در جای خود قرار نگرفته؛ مثل «مقام سید محمد مجاهد» که اکنون در جای اصلیش نیست و جای اصلیش در مکان دیگری است؛ چون کسانی که

نماز جمعه‌ای که در حرم امام حسین (ع) برگزار می‌شود، بسیار مهم است. مسئولین به آن گوش فرا می‌دهند. مردم نیز به طور فعال در آن شرکت می‌کنند؛ چرا که در خطبه‌ها، مسائل سیاسی روز مطرح می‌شود و موضع سیاسی ما در آن جا روشن می‌گردد.

کارهای ما در حرم، فقط کارهای عمرانی نیست؛ بلکه به نظر ما، حرم مطهر در واقع مرکز انتشار اندیشه و فکر حسینی است و بنابراین باید فعالیت‌های فرهنگی، فکری، قرآنی و علمی باشد. اکنون ما مراسم قرآنی و مراسم‌های جهانی در حرم برگزار می‌کنیم. یک شبکه ماهواره‌ای نیز به نام «شبکه کربلا» که تابع حرم است، راه‌اندازی کرده‌ایم.

در آن محله‌ها بودند، اجازه ندادند تا مقام در جای اصلیش در محل قبر گذاشته شود و به همین دلیل در جای دیگر بازسازی شده است. برای برخی از علما هم در داخل صحن یا حرم امام حسین (ع) نوشته‌هایی نصب کرده‌ایم که این‌جا محل قبر کیست؛ البته علمای بزرگ، مقبره مخصوص شهدا هم وجود دارد و بخشی هم در صحن مربوط به اعلانات است. همچنین در محوطه‌ای در بین‌الحرمین نزدیک مهمانسرا برخی از مقامات است که نشانه‌ای برای آنها نصب نموده‌ایم و همین‌طور مقام شاعر ترک، «فضولی» بزرگ را در مکانی قرار داده‌ایم که البته دقیق نیست و نزدیک محل اصلی در کنار درب قبله قرار گرفته است. برخی از مقامات را می‌توانیم مشخص کنیم، ولی گاهی تشخیص دقیق مکان، ممکن نیست و نمی‌دانیم کجاست؛ پس چگونه می‌توانیم برای آن راهنما قرار دهیم؟ البته همه مقامات و مزارات مهم را مشخص کرده‌ایم و به آنها اهتمام داریم.

اکنون امور دیگری برای ما اولویت دارد. البته باید توجه کنید گاهی امری اولی از امر دیگر است. اکنون در عراق وضعی وجود دارد که واقعاً ما را به خود مشغول کرده. آگاهی دادن به یک عراقی در این هیاهو، ما را مشغول خود کرده است. مسئله خدمت‌رسانی، مسئله زوآر، مسئله امنیت آنها و وضعیت سیاسی، نیرو و وقت بسیاری از ما می‌گیرد. وقت رسیدگی به تمام این امور به طور تفصیلی نیست. بله، برخی مزارات مانند «شیخ محمد تقی شیرازی» (رهبر انقلاب مردم عراق در سال ۱۹۲۰) را کاملاً مشخص کرده‌ایم و علامت‌هایی را برای راهنمایی به مرقد ایشان قرار داده‌ایم و به آنها اهتمام داشته‌ایم، ولی برای رسیدگی به اموری که اهمیت کمتری دارند، وقت بیشتری لازم است.

فرهنگ زیارت: معمولاً در ایران این‌گونه است که درباره هر مقامی و مزاری کتابی نوشته شده که صاحب آن مزار کیست و او را کاملاً معرفی و تاریخ زندگی او را بیان می‌کند؛ آیا شما نیز چنین کاری انجام داده‌اید و کتابی نوشته شده است؟
کربلایی: بله، اکنون فردی در شهر کاظمین است که متصدی این امر شده و مشغول نوشتن کتابی است که هنوز کامل نشده و درباره مدفونین در حرم امام حسین (ع) می‌باشد. وی شخصی است که اطلاعات دقیقی دارد. ان‌شاءالله این کتاب بعد از یک ماه کامل می‌شود و ما آن را چاپ می‌کنیم.

فرهنگ زیارت: نام این کتاب چیست؟

کربلایی: قرار است با مؤلف بر سر نام کتاب توافق کنیم. این کتاب در بردارنده مشهور علما و مدفونین در حرم امام حسین (ع) است.

فرهنگ زیارت: برای محل قبور سید رضی و سید مرتضی تحقیق شده است؟

کربلایی: یکی از برادران به نام جناب «سید نور موسوی» در این موضوع تحقیق می‌کند و می‌گوید: این دو بزرگوار در این جا مدفون هستند؛ ولی برخی این نظر را قبول ندارند و آن را ردّ می‌کنند. یکی از اساتید تاریخ این مطلب را نفی کرده است. می‌توانید با سید نور موسوی که مسئول کتابخانه حرم ابوالفضل (ع) است ملاقات کنید. او می‌گوید که تحقیق کرده و بر حسب قرائن تاریخی، این دو بزرگوار در حرم امام حسین (ع) مدفون هستند.

فرهنگ زیارت: چرا مکان مخصوصی برای «میرزا محمد تقی شیرازی» در صحن قرار داده نشده است؟

کربلایی: ما سنگ قبری کوچک قرار دادیم؛ ولی می‌دانید که مردم زیادی به زیارت می‌آیند و باعث ازدحام می‌شود؛ چون فاصله‌اش تا ایوان حرم حدود چهار متر است و باعث مشکل می‌شد. ما آن را برداشتیم و بر دیوار تابلویی نصب کردیم و روی آن نوشتیم که این‌جا قبر شیخ محمد تقی شیرازی است.

در زمان صدام تلاش او بر این بود که بذر حساسیت نسبت به ایرانی‌ها را در عراقی‌ها بکارد. ما می‌خواهیم که فرصت به دست برخی از این افراد که هنوز ممکن است نسبت به ایرانی‌ها حساسیت خاص داشته باشند، ندهند. می‌خواهیم ایرانی‌ها نسبت به این امر کاملاً توجه داشته باشند. البته سعی ما بر این است که این حساسیت را از بین ببریم.

فرهنگ زیارت: قبور «سید محمد مجاهد» صاحب ریاض و «یوسف بحرانی» صاحب حدائق، مقابل درب شهدا و متصل به رواق است؛ چرا اسامی اینها در ابتدای رواق نوشته نشده است؟

کربلایی: اسامی اینان اکنون نوشته شده؛ ولی مشکل ما در آن قسمت، بخش امانات است. اسامی این بزرگواران در جهت شرقی صحن روی دیوار نوشته شده است.

فرهنگ زیارت: چه سخنی با زوار ایرانی و مسئولین دارید؟

کربلایی: الحمدلله زوار ایرانی از جهت محبتشان نسبت به اهل بیت قابل توصیف هستند و آشکار است. آن‌چه از مراسم دعا و زیارت و نماز جماعت می‌بینی، هیچ بحثی در آن نیست؛ ولی گاهی برخی اتفاقات کوچک می‌افتد که دوست داریم دوستانمان وضع استثنایی عراق را درک کنند و باید حکومت و اوضاع عمومی را در نظر بگیرند و در حفظ نظم در عتبات کمک کنند؛ اما مسئله چیز دیگر است. گاهی اتفاقات کوچکی می‌افتد که ممکن است به چشم نیاید. برخی ممکن است وضعیت حساس عراق را درک نکنند. در زمان صدام تلاش او بر این بود که بذر حساسیت نسبت به ایرانی‌ها را در عراقی‌ها بکارد. ما می‌خواهیم که فرصت به دست برخی از این افراد که هنوز ممکن است نسبت به ایرانی‌ها حساسیت خاص داشته باشند، ندهند. می‌خواهیم ایرانی‌ها نسبت به این امر کاملاً توجه داشته باشند. البته سعی ما بر این است که این حساسیت را از بین ببریم؛ ولی برخی از عراقی‌ها بی‌تحمل هستند و برخی زوار ایرانی کلامی می‌گویند که باعث رنجش عراقی‌ها می‌شود. چندی پیش در بازار، یکی از ایرانی‌ها چیزی گفته بود که بازاری‌های عراق قصد کتک زدن او را داشتند. می‌خواستم بگویم در این‌باره مواظب باشند.

فرهنگ زیارت: تعامل نماینده ایران با شما چگونه است؟

کربلایی: من با نماینده سازمان حج و زیارت دائماً در تعامل هستم. مدیر و روحانی کاروان‌ها با اخلاق درست و برخورد حکیمانه با ما تعامل دارند و ملاقات‌های ما دائمی است. کنسول هم بسیار خوب است. این جا می‌آیند و با ما ملاقات دارند. توصیه ما هم این است که وضعیت عراق حساس است و نباید بهانه به دست بدخواهان داد. این وضعیت حساس، به خاطر اکثریت شیعیان در مجلس نمایندگان عراق و همچنین در حکومت است.

فرهنگ زیارت: و در پایان؛ تحصیلات حوزوی خود را کجا گذرانده‌اید؟

کربلایی: در نجف.

فرهنگ زیارت: چند سال در نجف اقامت داشته‌اید؟

کربلایی: حدود ده سال.

فرهنگ زیارت: اساتیدتان چه کسانی بوده‌اند؟

کربلایی: مقدمات را نزد شیخ عبدالله لبنانی، شیخ جعفر کرباسی و شیخ حسن کوفی و سطح را نزد شیخ نجاح بغدادی، سعید عالی عبدالعالی بوده‌ام و دروس خارج را نزد حضرات آیات شیخ قیاض، سید محمد سعید حکیم و سید محمد رضا سیستانی گذرانده‌ام؛ عمدتاً نزد این سه بزرگوار بوده‌ام.

فرهنگ زیارت: آیا شما قبلاً در ایران اقامت داشته‌اید؟

کربلایی: خیر، فقط در عراق بوده‌ام.

